Fré Meis 1921 - 1992

Stakingsleider
Fré Meis werd geboren in Oude Pekela, zijn vader werkte in de strokarton. Na de Tweede Wereldoorlog sloot Meis zich aan bij de politieke partij CPN. Toen de malaise in de strokarton-industrie inzette, wist Meis dit landelijk op de politieke kaart te zetten. Met de Gezamenlijke Actiecomités organiseerde hij de maandagstakingen bij de fabrieken.

Man met charisma
'Fré was een man met heel veel charisma'. Bij de Union vond de eerste staking plaats op maandag 23 september 1969. De stakers eisten een loonverhoging van 25 à 30 gulden per week. Fabrieksbazen vreesden het 'Meis-effect'.
Met grote eensgezindheid werden de stakingen wekenlang volgehouden en met succes afgesloten met een betere CAO.

foto Fred Kooistra, 0 van de Veen, collectie RHC Groninger Archieven

Britannia 1913 - 1997 6

Een omvangrijke fabriek
Bij de Britannia konden tachtig tot honderd vaste werknemers aan de slag. Maar al snel kwam de klad in de industrie en kreeg ook de Britannia het zwaar te verduren tijdens de Eerste Wereldoorlog. Daarna trok de internationale economie weer aan en werd bij de Britannia met spoed gezocht naar een boekhouder die 'grondige kennis' had van de Engelse, Franse en Duitse taal.

6 banen
Oud-werknemers vertelden dat de sfeer bij de Britannia altijd goed was. De productie was een schakel van mensen, en zo werd dat ook ervaren. Er waren altijd kluisjes die gedaan konden worden om wat bij te verdienen. Eén van die kluisjes was het tot stand brengen van de ijsbaan.
Gekscherend werd gezegd dat die werd klaargemaakt met 10 vaten water en één fles Jenever. De Britannia stond daarom bekend om haar 5 papierbanen én haar ijsbaan.

Albert Vosman, foto archief dhr. Bijsterra, Hoogezand

foto archief G. Kooistra

Aastroom 1875 - 1917 9

Pekela krijgt een fabriek
De eerste strokartonfabriek van Pekela was ook het eerst weer verdwenen. De fabriek werd genoemd naar het water dat door Pekela loopt; de Aa. Ondanks de mooie betekenisvolle naam ging in 1917 de fabriek in vlammen op.

Een gewaagde stap
Hoewel er weinig bekend is over de Aastroom is deze eerste fabriek een interessant startpunt van een grote industrie in Pekela. Met weinig garantie op succes besloten de heren Mulder en Edens tóch de sprong te wagen. In een wereld waarin fabrieken nog een zeldzaamheid waren, zagen zij de mogelijkheid tot de verwerking van het restproduct stro tot strokarton. Water, turf en stro waren voorhanden in de Groninger Veenkoloniën. De *Stoomstroogapierfabriek Aastroom* kreeg in 1889 electriciteit voor verlichting van de werkruimtes. De Aastroom kreeg als eerste te maken met de kinderziekten van een strokartonfabriek als een gebarsten cilinder, een gevaarlijk glijdende keteldeksel, een ongeluk bij een haksel-machine, levensgevaarlijke voorvallen bij de aandrijfriemen en de instorting van een pas gebouwde ijzeren steenkolenloods.

fotografie P. Kramer, uitgave Groningen 1912

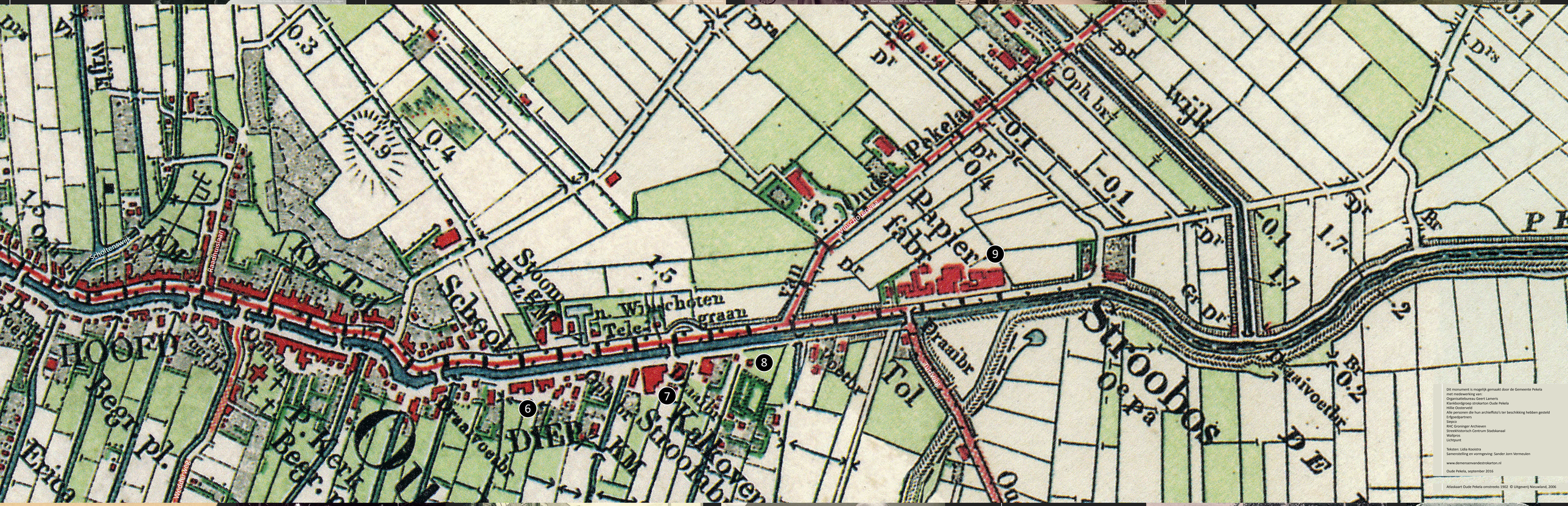

Dit monument is mogelijk gemaakt door de Gemeente Pekela
met medewerking van:
Organisatiebureau Geert Lamers
Klankbordgroep strokarton Oude Pekela
Hillie Oosterveld
Alle personen die hun archieffoto's ter beschikking hebben gesteld
Erfgoedpartners
Sepco
RHC Groninger Archieven
Streekhistorisch Centrum Stadskanaal
Wallpros
Lichtpunt

Teksten: Lidia Kooistra
Samenstelling en vormgeving: Sander Jorn Vermeulen

www.demensenvandestrokarton.nl

Oude Pekela, september 2016

Atlaskaart Oude Pekela omstreeks 1902 © Uitgeverij Nieuwland, 2006

fotografie P. Kramer, uitgave Groningen 1912

fotografie Willem Diepraam, Amsterdam

foto archief J. ter Veldt, Delfzijl

meer: D. Kwerts-Heijders, foto archief F. Kaarts, Oude Pekela

Free & Co 1904 - 1993 8

Grondlegger strokartonindustrie
Elso Free werd in 1851 geboren nabij Leer, Duitsland. Hij werd later de grondlegger van de Groninger strokartonindustrie. In Leer werkte hij op jonge leeftijd in de machinefabriek Heuer en deed kennis op over techniek die bij de strokartonfabrieken goed van pas kwam. Eén van de laatste kartonfabrieken die opgericht werd in Oude Pekela stond onder zijn leiding en kreeg zijn naam, de Free & Co. Daarvoor was de heer Free opzichter geweest bij strokartonfabriek de Aastroom en de Union, en later mede-oprichter van de Britannia.

Zijn fabriek
In de fabrieken bleef Elso Free betrokken bij het productie-proces en wanneer er met één van de machines iets mis ging kwam hij zelf om deze te repareren. Tot zijn overlijden voelde de heer Free zich verbonden met 'zijn fabriek' en haar personeel. Voor zijn inzet voor de inwoners van Oude Pekela en de strokartonindustrie in het algemeen werd hij in 1926 bij Koninklijk besluit benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. In het jaar 1950 overleed Elso Free op 98-jarige leeftijd. De Free & Co zou nog tot 1980 strokarton produceren.

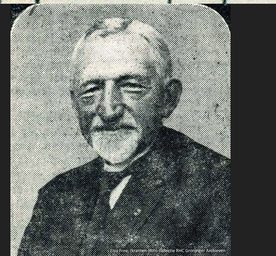
Elso Free, Nieuwe Wet, collectie RHC Groninger Archieven